

LIETUVA AUŠTANT 2023-IESIEMS Įsiklausymų vykusių 2023 m. sausio 11 d. ataskaita

Vedėjos: Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, jolita.kasalyniene@gmail.com, Agnė Mažvilaitė, agne.mazvilaite@gmail.com, Vilma Ferrari, vilma@imotec.lt, Jurgita Gaukštė gaukstejurgita@gmail.com

Įsiklausymai vyko nuotoliniu būdu, 12 dalyvių

RENGINIO EIGA

16.45 – 17.00 Prisijungimas ir pasisveikinimas

17.00 – 18.00 Dalijimasis išgyvenimais ir patirtimis bendroje grupėje

18.00 – 18.30 Bendroje grupėje paliestų temų išgryninimas. Diskusijos mažose grupėse

18.30 – 18.35 Pertrauka

18.35 – 19.30 Temų analizė ir hipotezių formulavimas bendroje grupėje

ASOCIACIJOS IŠ PIRMOS DALIES:

Kas buvo, kas buvo? – Karas buvo

Kalbėsime apie karą Ukrainoje, tai einu nosinių atsinešti

Metai buvo kosmiškai intensyvūs visokiu turiniu, bet kai tik pradedi galvoti, nieko kito kaip karas neiškyla

Gyvenimą užliejanti tema, ir tada parėjo tokia banga

Paralyžius

Stiprus tektoninių plokščių judėjimas

Mobilizacija

Štabas

Atrodo, kad 91 metai grįžta

Žmonės nepamirš to pradinio piramidės punkto nuo mitybos, išgyvenimo ir garantijų, ir neperlips į moralę, kol nėra pamaitinti

Beprasmiška kurti tragedijos iliuziją [teatre], kai šalia vyksta realūs dalykai

21 amžiaus reliatyvizmą pakeitė egzistencializmas ir toks romantizmas

Kraneliai jiems [jauniems menininkams] užsidarė

Lūžo naivus įsitikinimas apie taiką ir pacifizmą

Energijos taupymas

Kaip vokiečiai buvo Hitlerio sugundyti, taip turime dar vieną hitlerį XXI amžiuje
Rusų muzikantas taip nuoširdžiai nusilenkinėjo atrodė, kad norėjo širdį išimti

TEMOS IR CITATOS:

1 tema. Pasaulis skilęs į dvi kovojančias stovyklas

Rusijos vykdoma agresija nėra karas tikrai prieš vieną šalį. Tai yra bandymas kvestionuoti visus demokratijos principus, kuriais vadovaujasi Vakarų pasaulis.

Ta visa situacija verčia žmones būti kraštutiniuose [palaikyti vieną arba kitą kariaujančią pusę], jie negali tiesiog būti per vidurį.

Tas generalizavimas [kad visi Lietuvos rusakalbiai palaiko Rusijos karą Ukrainoje] kaip ir palengvina, bet kartu jis toks labai laikinas sprendimas, nes jis nesutalpina visos įvairovės.

Dabar mūsų agresija (perkėlimai) yra nukreipta į išorę. Yra aiškus agresorius ir priešas, į kurį galima sukelti visą negatyvą.

2 tema. Prieštaringas santykis su Lietuvoje gyvenančiais rusais ir rusakalbiais, rusų kalba ir kultūra

Rusų kalbos mokytoja, nesmagiai jaučiasi vaikus mokydama rusų kalbos.

Rusų kalba mokančių mokyklų mokiniai, romų vaikai atskleidžia savo šeimų prorusiškas, proputiniškas nuotaikas.

Atkuto Lietuvoje gyvenantys rusai. Jie drąsiau kalba rusiškai, jie sako mums: „Jūs nežinote, kaip Rusijoje iš tikrųjų yra.“

Dalis Lietuvos piliečių turi sentimentų rusams ir Rusijai dėl jaunystės sovietmetyje.

Turbūt paprasta pakankamai pirštu durti į tą priešą, kuris yra Rusijoje. Bet man kelia nerimą tai, kad taip mes galim nukreipti ir visa visuomenė gali nukreipti į save pačią į vidų tą pyktį.

Neramu, kad pyktį nukreips į kaimyną, kuris yra rusakalbis, kurio tėvai, gal net ir seneliai čia yra gimę ir jie laiko save Lietuvos piliečiais.

Lietuviui nėra taip paprasta tiesiog kaltinti rusą. Yra daugybė sąsajų nuo kaimyno iki literatūros.

3 tema. Emocinės reakcijos į karą: baimė, beprasmybė, nuovargis

Pirmiausiai tai buvo apie baimę – kaip čia mums su Lietuva bus.

Nuo karo, jei jis ateis pas mus, toks jausmas, kad mes nebepabėgsim, kažką daryti norisi, kažką daryti reikia, nes na kitaip gali išprotėti.

Baimė, kad jauni žmonės išvažiuoja arba išvažiuos iš Lietuvos.

Baisu ir taip beviltiška viskas atrodo, kad rusai esantys čia [Lietuvoje] laukia to momento, kad čia ateitų Rusija ir jie galėtų gyventi taip, kaip įpratę – viršesni.

Turimas darbas neteko prasmės: kam aš tai darau? Kokia viso to prasmė?

Vaidinti tragedijas ir dramas [teatre] yra beprasmiška, kai šalia vyksta tikra drama ir tragedija – karas. Reikia dirbti su grupėmis, su žmonėmis, o viduje sunku.

Metų pabaigoje jaučiasi nuovargis ir pyktis.

4 tema. Asmeninės ir visuomeninės reakcijos į suskilusį pasaulį.

4.1 Atsitraukimas, užsidarymas, depresija (kova su savimi)

Jeigu žmogus serga depresija, tai jos sunkiausia forma yra, kad žmogus tampa pats sau priešu. Depresija yra autoagresija.

Kad tai kova nebe išorinė, o į vidų stipriai nukreipta. Kad žmogus vis tiek nueina į susinaikinimą, kas kelia baimę.

Ligos atveju organizmas tiesiog persimeta į viruso pusę ir pats nužudo savininką.

Kol išorėj karas, viduj vyksta irgi ne tik karas, bet ir revizija, mirtis ir atgimimas.

4.2 Kaltinimai ir priešų paieška bendrapiliečiuose (kova tautos viduje) (Lietuvos piliečių susipriešinimas)

Kaltų (Priešų) paieška ne tik išorėje, bet ir viduje – rusakalbiai Lietuvoje.

Yra žmonių, kurie labai palaiko Rusijos vykdomą politiką.

Ar tie žmonės kurie šiaip savo veiksmais nieko nepadarė, jie gyvena Lietuvoje. Ar jie turi kažkokią dalį tos kolektyvinės kaltės ar ne?

Berniukas rusišku vardu ir visi klasiokai lietuviškoje mokykloje „žino“, kad jisai yra kaltas dėl karo.

Nes ta kalba ir ta kultūra padaro juos kaltais.

Lietuviams - nesvarbu, kokios yra tavo pažiūros ir nuostatos, jei tu esi rusas, tai mes esame prieš.

„Staiga tu nebesupranti, apie ką reikia su žmogumi kalbėtis, nes yra esminis kažkoks prieštaravimas. Ir tada nelieka visų kitų kažkokių paviršinių kalbų.“

4.3 Visuomenės susitelkimas pagalba pabėgėliams ukrainiečiams ir Ukrainos kovai su Rusija

Karo akivaizdoje susitelkė bendruomenė, išgyvenimo strategija, vienas neišgyvensi – reikia kitų.

Masiniai pagalbos organizavimai, masinė savanorystė, didelis susitelkimas pagalbai.

Daug specialistų [valstybinių įstaigų] viršijo savo darbo valandas, teikė profesionalią pagalbą savanoriškais pagrindais.

„Mes persiskirstėm: tie kurie kalba rusiškai – eina dirbti su ukrainiečiais, tie kurie nekalba – dengia anų darbus. Tai tokia buvo mūsų mobilizacija“.

Pirmai pabėgėlių bangai užplūdus buvo chaosas, bet mobilizavomės ir susitvarkėme.

Mūsų didžiausias problemas sprendžia pilietinė visuomenė. Labai yra smagu matyti, kad didelių krizių atvejais susiburia žmonės.

Stiprėja pilietinė visuomenė. Bent vienas geras dalykas, kurį atnešė pastarosios krizės, tai yra žmonių pasiryžimas, sąmoningumas ir dalyvavimas.

4.4 Asmeninė įveika

Savanorystė iškarto tapo savaime suprantamu dalyku, žmonės nebeieškojo pridėtinių verčių, tiesiog tai buvo pagalba kitiems ir pagalba sau.

Galimybė kažką daryti, veikti, galimybė padėti nuramino, aš jaučiausi žymiai ramesnis.

Priimta ukrainiečių šeima buvo vienas iš geriausių man nutikusių dalykų. Susidūriau su savo ribotumais, bet tuo pačiu jie suteikė man daug džiaugsmo.

Mano vaikai priėmę ukrainiečius patyrė daug sunkumų, bet po to jie ir jų santykiai su visais kitais absoliučiai pasikeitė. Jie pasidarė žymiai jautresni, teisingesni.

Kai Kalėdas šventėm kartu su priimtais ukrainiečiais, pagalvojau, kad man jie jau kaip šeima. Nebuvo jokio kartelio, aš jei galėčiau iš naujo eiti, tai daryčiau taip pačiai.

Telkėsi draugų ir bendraminčių grupės, kad padėtų vieni kitiems išgyventi: periodiškai susitikinėjo, kalbėjosi, palaikė vieni kitus, pamiršo buvusius skirtumus ir nesutarimus.

5 tema. Ką dėl karo Ukrainoje užmiršome ar apleidome?

Socialines mažumas: romus ir jų vaikus, delinkventinio elgesio apraiškų turinčius vaikus, regionų skurdą ir LGBT teises.

Pasienyje su Baltarusija gyvenantys žmonės skursta dėl infliacijos ir atleistinių. Ten klesti kontrabanda. Atrodo, kad grįžta 91 metai.

LGBT teisių klausimai, nustumtas įstatymo dėl partnerystės svarstymas.

Ukrainiečius pabėgėlius priėmėme išskėstomis rankomis, o nuo kitų pabėgėlių grupių „ginamės“ koncertinos siena.

TEMŲ PLĖTOTĖ:

Pagrindinė metų tema yra karas. Yra dvi kariaujančios stovyklos, vienoje yra Rusija, o kitoje – Ukraina ir ją palaikantys Vakarai. Lietuva yra Vakarų pusėje ir dėl savo šimtmečius trukusių kovų su carine, o vėliau ir sovietų Rusija, taip pat dėl savo geopolitinės padėties ji yra priešakinėse fronto linijose tarp Rusijos ir Vakarų pasaulio bei jo vertybių. Dėl šių aplinkybių lietuviams nekyla klausimų ar abejonių, kas yra priešas ir kad turime, privalome padėti Ukrainai laimėti šį karą. Tačiau prieštaringos mintys ir jausmai rusų kalbai ir kultūrai, Lietuvoje gyvenantiems rusams ir rusakalbiams, įneša sumaištis ir sunku atskirti, kur ir kas yra priešas.

Tačiau būtent šios aplinkybės taip pat ir apsunkina arba įneša sumaištis, dėl prieštaringų minčių ir jausmų rusų kalbos ir kultūros, Lietuvoje gyvenančių rusų ir rusakalbių atžvilgiu, yra sunku atskirti kur ir kas yra priešas. Susipriešinimas yra ne tik išorėje, bet ir šalies viduje, čia taip pat priešų ieškome ir juos matome.

Karas provokuoja daug neigiamų jausmų. **Baimę**, kad Rusija gali užpulti ir Lietuvą, kad iš Lietuvos išvažiuos jaunimas ir kas tada ją gins. **Pyktį** agresoriui ir visiems, kurie tą agresorių palaiko ar juo žavisi. Nusivylimą žmogaus gerąja prigimtimi. Išgyvena beprasmybę, nes daugelis įprastų veiklų ir darbų karo akivaizdoje netenka prasmės. Sunku dirbti ir gyventi su visais šiais jausmais, karas užtruko tęsiasi ir jaučiame nuovargį nuo įtampos, nerimo ir pastangų padėti.

Karo metu nėra vietos refleksijai. Visuomenės skilimas ir susipriešinimas didelis, nes ta neapykanta mus sutelkia ir suvienija jėgas pasipriešinimui, kovai su agresoriumi. Nėra vietos agresoriaus užuojautai ir supratimui. Visuomenė suskilusi į bent dvi dideles grupes. Vienos balsas yra garsus ir dominuojantis, o kitos balsas yra prislopintas, bet jis vis tiek girdisi ir patyliukais vienoje ar kitoje vietoje, situacijoje iškyla. Vyrauja pagalbos ir paramos Ukrainai diskursas, tačiau skurdas, nepritekliai, įvairūs nepasitenkinimai, pavydas verčia nepasitikėti vyraujančiu diskursu, o šis nepasitikėjimas padeda išsilaikyti prorusiškoms nuotaikoms ir Rusiją palaikančiam balsui.

Didesnė visuomenės dalis yra šizoidinėje-paranoidinėje būsenoje, o kiti dar bando būti depresyvioje būsenoje. Vieni tiesiog nori susipriešinti su rusais, Rusija, nes iš ten kyla agresija, nes taip yra lengviau karo situacijoje, kai aiškiai suprantai, kas yra priešas ir kai su juo kariauji, imiesi veiksmų.

O kiti bando būti depresyvioje būsenoje suprasti rusus, matyti toje tautoje įvairovę, kad ne visi vienodi, kad jie davė pasauliui ir gerų dalykų – literatūroje, muzikoje, net ir Sovietų Sąjungoje... Bet karo akivaizdoje nėra vietos refleksijai, nes ji veda į depresiją arba paralyžių: žmogui kyla grėsmė pradėti ieškoti priešų savyje ir užsiimti savidestrukcija, arba tiesiog apmirti, tapti pasyviu įvykių stebėtoju, laukti nežinant, ko laukti. Tokia žmogaus būseną reiškia karo pralaimėjimą, nes agresorius yra aktyvus, jis nelaukia, o naudojasi paralyžiumi...

Kaip mes reaguojame, ką darome karo akivaizdoje? Išsiskiria du reagavimo lygmenys – asmeninis ir visuomeninis. Asmenys arba užsidaro, atsitraukia, išvažiuoja, krenta į depresiją, arba eina savanoriauti, priima ukrainiečius į savo namus ar kitokiais būdais aktyviai veikia. Pirmuoju atveju pyktis yra nukreipiamas į vidų, vyksta autoagresija ir savidestrukcija, kažkuri asmens dalis turi numirti, kad vėl atgimtų. Antruoju atveju pyktis yra transformuojamas į veiklą, tas kelias irgi nėra lengvas, jame būna nuovargio, nusivylimų, nuoskaudų, tačiau jis taip pat atneša ir džiaugsmo, atradimų, suteikia galimybių pažinti ne tik save bet ir kitus, keistis, tapti jautresniais ir supratingesniais. Karas sutelkė visuomenę, visuomenė susitelkė kovai su išoriniu priešu, nes karą galima laimėti tik bendromis pastangomis, o ne po vieną. Lietuvos visuomenė susitelkė pagalbai pabėgėliams ukrainiečiams ir Ukrainos kovai su Rusija, priėmė pabėgėlius į šalį, į savo namus, rūpinosi jais, savanoriavo, rinko paramą daiktais ir pinigais. Tačiau tuo pačiu prorusiškoms nuotaikomis buvo kaltinami bendrapiliečiai, vyko priešų paieškos, piliečių susipriešinimas šalies viduje, autoagresija. Vyksta tam tikri griovimo procesai, vedantys į transformaciją, kad dalis pasenusių nuostatų, požiūrių mirtų, įvykių atsinaujinimas ir atgimimas. Tos pačios prigimties procesai asmeniniame ir socialiniame lygmenyse.

HIPOTEZĖ:

Vykstant karui pasaulis suskilo - pasidalino į dvi susipriešinusias stovyklas. Tiek žmonės, tiek šalys yra priversti pasirinkti vieną iš jų, ir neįmanoma likti kažkur per vidurį. Todėl žmonės patiria baimę, pyktį, nusivylimą, beprasmybę, o su šiais jausmais susitvarko telkdami bendras pastangas pagalbai ir kovai su išoriniu priešu ar agresoriumi, t. y. imasi aktyvios veiklos, kuri suteikia būčiai prasmę, arba ieško kaltų ir priešų tarp savo bendrapiliečių, ant kurių išlieja negatyvius jausmus. Karo tema yra garsi, todėl kitos svarbios visuomenės problemos lieka neišgirstos, kaupiasi ir nėra sprendžiamos.

Vilnius, 2023-02-19

Jolita Buzaitytė-Kašalynienė, Vilma Ferrari, Jurgita Gaukštė, Agnė Mažvilaitė